

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

23 päivänä lokakuuta 2014*

Ennakkoratkaisupyyntö — Asetus (EY) N:o 44/2001 — 31 artikla — Hakemus turvaamistoimipäätöksen tunnustamiseksi ja täytäntöön panemiseksi — 1 artiklan 1 kohta — Soveltamisala — Siviili- ja kauppaoikeudelliset asiat — Käsite — Euroopan unionin kilpailuoikeuden väitettyyn rikkomiseen perustuva vahingonkorvausvaatimus — Lentoasemamaksujen alennukset — 22 artiklan 2 alakohta — Yksinomainen toimivalta — Käsite — Yhtiöitä tai muita oikeushenkilöitä koskeva oikeusriita — Päätös myöntää alennuksia — 34 artiklan 1 alakohta — Perusteet evätä tunnustaminen — Valtion, jossa tunnustamista ja täytäntöönpanoa haetaan, oikeusjärjestyksen perusteet

Asiassa C-302/13,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Augstākās Tiesas Senāts (Latvia) on esittänyt 15.5.2013 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 3.6.2013, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

flyLAL-Lithuanian Airlines AS, selvitystilassa,

vastaan

Starptautiskā lidosta Rīga VAS ja

Air Baltic Corporation AS,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Ilešič sekä tuomarit A. Ó Caoimh, C. Toader (esittelevä tuomari), E. Jarašiūnas ja C. G. Fernlund,

julkisasiamies: J. Kokott,

kirjaaja: hallintovirkamies M. Aleksejev,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 14.5.2014 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— flyLAL-Lithuanian Airlines AS, selvitystilassa, edustajinaan advokatas R. Audzevičius, advokäts V. Skrastiņš ja advokäts A. Guļajevs,

— Starptautiskā lidosta Rīga VAS, edustajinaan advokäts U. Zeltiņš, advokäts G. Lejiņš, advokäts M. Aljēns, advokäts S. Novicka ja advokäts K. Zile,

* Oikeudenkäyntikieli: latvia.

- Air Baltic Corporation AS, edustajinaan advokäts J. Jerņeva, advokäts D. Pāvila, advokäts A. Lošmanis ja advokäta palıgs J. Kubilis,
 - Latvian hallitus, asiamiehinään I. Kalniņš ja I. Ņesterova,
 - Liettuan hallitus, asiamiehinään A. Svinkūnaitė ja D. Kriaučiūnas,
 - Alankomaiden hallitus, asiamiehenään M. Bulterman,
 - Euroopan komissio, asiamiehinään A. Sauka, A.-M. Rouchaud-Joët ja I. Rubene,
- kuultuaan julkisasiamiehen 3.7.2014 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1) 1 artiklan, 22 artiklan 2 alakohdan, 34 artiklan 1 alakohdan ja 35 artiklan 1 kohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa ovat vastakkain yhtäältä flyLAL-Lithuanian Airlines AS, selvitystilassa (jäljempänä flyLAL), joka on Liettuan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, ja toisaalta Starptautiskā lidosta Rīga VAS (jäljempänä Starptautiskā lidosta Rīga), joka on Latvian oikeuden mukaan perustettu yhtiö, joka hallinnoi Riian (Latvia) lentoasemaa, ja Air Baltic Corporation AS (jäljempänä Air Baltic), joka on Latvian oikeuden mukaan perustettu yhtiö, ja joka koskee hakemusta liettualaisen tuomioistuimen antaman turvaamistoimipäätöksen tunnustamiseksi ja täytäntöön panemiseksi Latviassa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Asetuksen N:o 44/2001 johdanto-osan 6, 7, 16, 17 ja 19 perustelukappale kuuluvat seuraavasti:
 - ”(6) Siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa annettujen tuomioiden vapaan liikkuvuuden tavoitteen saavuttamiseksi on tarpeellista ja asianmukaista, että tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevista säännöistä säädetään velvoittavalla yhteisön säädöksellä, jota sovelletaan sellaisenaan.
 - (7) Tämän asetuksen soveltamisalan on katettava kaikki tärkeimmät siviili- ja kauppaoikeudelliset asiat lukuun ottamatta tiettyjä selkeästi määriteltyjä asioita.
- —
- (16) Keskinäinen luottamus lainkäyttöön edellyttää, että jäsenvaltiossa annettu tuomio tunnustetaan ilman erityistä menettelyä paitsi, jos riidan kohteena on kysymys tuomion tunnustamisesta.
- (17) Tämä sama keskinäinen luottamus tekee oikeutetuksi sen, että menettely, jolla jäsenvaltiossa tunnustetaan täytäntöönpanokelpoiseksi toisessa jäsenvaltiossa annettu tuomio, on tehokas ja nopea. Tämän vuoksi tuomion täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisen olisi tapahduttava

toimitettujen asiakirjojen muodollisen tarkastuksen jälkeen lähes ilman enempiä toimenpiteitä ja ilman mahdollisuutta, että tuomioistuin ottaa omasta aloitteestaan huomioon tämän asetuksen mukaisia täytäntöönpanon epäämisperusteita.

--

(19) Olisi varmistettava jatkuvuus [tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehdyn yleissopimuksen (EYVL 1972, L 299, s. 32), sellaisena kuin se on muutettuna myöhemmillä uusien jäsenvaltioiden tähän yleissopimukseen liittymisestä tehdyillä yleissopimuksilla (jäljempänä Brysselin yleissopimus),] ja tämän asetuksen välillä, minkä vuoksi olisi säädettävä siirtymäsäännöksiä. Saman jatkuvuuden olisi kosettava myös Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tulkintaa Brysselin yleissopimuksesta. Myös [vuoden 1968 yleissopimuksen tulkintaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa koskevaa ensimmäistä pöytäkirjaa, sellaisena kuin se on tarkistettuna ja muutettuna (EYVL 1998, C 27, s. 28),] olisi edelleen sovellettava asetuksen voimaantulopäivänä jo vireillä olleisiin menettelyihin.”

4 Asetuksen N:o 44/2001 1 artiklan 1 kohdan nojalla asetusta sovelletaan siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa. Sitä ei sovelleta muun muassa vero- tai tulliasioihin eikä hallinto-oikeudellisiin asioihin.

5 Tämän asetuksen 5 artiklan 3 ja 4 alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisessa jäsenvaltiossa:

--

3) sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui tai saattaa sattua;

4) rikokseen perustuvaa yksityisoikeudellista korvaus- tai hyvitysvaatimusta koskevassa asiassa siinä tuomioistuimessa, jossa rikosasia on vireillä, jos tuomioistuin oman lakinsa mukaan on toimivaltainen tutkimaan yksityisoikeudellisia vaatimuksia.”

6 Tuomioistuimen toimivallasta säädetään mainitun asetuksen II luvussa. Luvun 6 jaksossa on yksinomaista toimivaltaa koskevia säännöksiä. Kyseisen asetuksen 22 artiklassa säädetään etenkin seuraavaa:

”Seuraavilla tuomioistuimilla on asianosaisten kotipaikasta riippumatta yksinomainen toimivalta:

--

2) asiassa, joka koskee yhtiön tai muun oikeushenkilön pätevyyttä, mitättömyyttä tai purkamista taikka sen toimielinten päätösten pätevyyttä, sen jäsenvaltion tuomioistuimilla, missä yhtiön tai oikeushenkilön kotipaikka on. Kyseisen kotipaikan määrittämiseksi tuomioistuin soveltaa kansainvälisen yksityisoikeuden säännöksiään.”

7 Asetuksen N:o 44/2001 31 artiklan mukaan jäsenvaltion lain nojalla sovellettavia väliaikaisia toimenpiteitä tai turvaamistoimia voidaan pyytää sanotun valtion tuomioistuimilta myös silloin, kun toisen jäsenvaltion tuomioistuin on tämän asetuksen mukaan toimivaltainen tutkimaan pääasian.

8 Asetuksen N:o 44/2001 33–37 artiklassa säädetään tuomioiden tunnustamisesta. Kyseisen asetuksen 33 artiklassa vahvistetaan periaate, jonka mukaan jäsenvaltion tuomioistuimen antama tuomio on tunnustettava ilman eri menettelyä. Asetuksen 34 ja 35 artiklassa säädetään seikoista, joiden perusteella tuomion tunnustaminen voidaan poikkeuksellisesti evätä.

- 9 Asetuksen N:o 44/2001 34 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tuomiota ei tunnusteta, jos

- 1) tunnustaminen on selkeästi vastoin sen jäsenvaltion oikeusjärjestyksen perusteita (ordre public), missä tunnustamista pyydetään;

– –”

- 10 Mainitun asetuksen 35 artiklan 1 kohdan sanamuoto on seuraava:

”Tuomiota ei tunnusteta myöskään silloin, kun II luvun 3, 4 ja 6 jakson säännöksiä ei ole noudatettu, eikä 72 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa.”

- 11 Kyseisen asetuksen 36 artiklassa ja 45 artiklan 2 kohdassa säädetään, ettei jäsenvaltiossa annettua tuomiota saa sen sisältämän asiaratkaisun osalta ottaa uudelleen tutkittavaksi kyseisen tuomion tunnustamiseksi ja täytäntöönpanemiseksi toisessa jäsenvaltiossa.

Latvian oikeus

- 12 Ilmailulain (Likums ”Par aviāciju”) mukaan, sellaisena kuin sitä sovellettiin pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikaan, ilma-alusten käyttäjien on suoritettava maksuja muun muassa lentoasemien käytöstä.

- 13 Mainitun lain mukaan hallitus vahvistaa menettelyn maksujen määräämiseksi ja jakamiseksi.

- 14 Lentoliikenteen palveluista ja Starptautiskā lidosta Rīgan tarjoamista palveluista perittävien maksujen määrittämisestä ja niiden jakamisesta 3.1.2006 annetun hallituksen asetuksen nro 20 (Latvijas Vēstnesis, 2006, nro 10) 3.5 §:ssä säädetään, että kaikilla liikennöitsijöillä, jotka operoivat määränpäänsään tai lähtöasemanaan Riian lentoasema, on oikeus maksujen alennukseen, jonka suuruus riippuu kyseiseltä lentoasemalta kuljetettavien matkustajien vuotuisesta lukumäärästä.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 15 Kuten ennakkoratkaisupyynnöstä, unionin tuomioistuimen hallussa olevasta asiakirja-aineistosta sekä kirjallisessa menettelyssä ja asianosaisten kuulemiseksi järjestetyssä istunnossa esitetyistä huomautuksista ilmenee, esillä oleva ennakkoratkaisupyynnö liittyy sellaiseen laajempaan oikeusriitaan, joka on vireillä Lietuvos apeliacinis teismasissa (Liettuan muutoksenhakutuomioistuin). FlyLAL vaatii asiassa korvausta yhtäältä Vilnan lentoasemalta (Liettua) lähtevien lentojen tai sinne saapuvien lentojen markkinoilla Air Balticin toteuttamaan määräävän markkina-aseman väärinkäyttöön perustuvasta vahingosta ja toisaalta vastapuolten väliseen kilpailunvastaiseen kartelliin perustuvasta vahingosta. FlyLAL on tässä tarkoituksessa vaatinut turvaamistoimien määräämistä.

- 16 Lietuvos apeliacinis teismas hyväksyi 31.12.2008 antamallaan tuomiolla tämän vaatimuksen ja määräsi turvaamistoimina Air Balticin ja Starptautiskā lidosta Rīgan irtainta ja/tai kiinteää omaisuutta sekä muuta omaisuutta 199 830 000 Liettuan litin (LTL) eli 40 765 320 Latvian latin (LVL) (58 020 666,10 euron) arvosta takavarikkoon.

- 17 Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa (Riian kaupunkiin kuuluvan Vidzemen alueen tuomioistuin, Latvia) päätti 19.1.2012 antamallaan päätöksellä tunnustaa ja panna täytäntöön kyseisen tuomion Latviassa siltä osin kuin nämä toimet koskivat Air Balticin ja Starptautiskā lidosta Rīgan irtaimen ja/tai

kiinteän omaisuuden sekä muun omaisuuden takavarikkoa. FlyLALin vaatimus kyseisen tuomion täytäntöönpanon turvaamisesta hylättiin. Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģija (Riian alueellisen tuomioistuimen siviiliasianjaosto, Latvia) pysytti muutoksenhakuasteessa kyseisen päätöksen.

- 18 Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijan ratkaisuun haettiin muutosta ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa. Starptautiskā lidosta Rīga ja Air Baltic väittävät, että Lietuvos apeliacinis teismasin 31.12.2008 antaman tuomion tunnustaminen ja täytäntöönpano ovat vastoin sekä kansainvälisen oikeuden sääntöjä lainkäytöllisestä koskemattomuudesta että asetusta N:o 44/2001. Ne väittävät, ettei esillä oleva asia kuulu kyseisen asetuksen soveltamisalaan. Koska oikeusriita koskee kansallisilla säännöksillä asetettuja lentoasemamaksuja, se ei koske mainitussa asetuksessa tarkoitettua siviili- ja kauppaoikeudellista asiaa. Kyseistä tuomiota ei pitäisi tunnustaa eikä panna täytäntöön Latviassa. FlyLAL toteaa vastauksena, että sen vaatimus pääasiassa on luonteeltaan siviilioikeudellinen, sillä se vaatii korvausta EY 81 ja EY 82 artiklan rikkomiseen perustuvasta vahingosta.
- 19 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin epäilee lentoasemamaksujen ja niiden alennusten suuruuden määrittävien säännösten luonteeseen liittyvistä syistä aluksi sitä, onko sen käsiteltäväksi saatettu asia asetuksen N:o 44/2001 1 artiklassa tarkoitettu siviili- tai kauppaoikeudellinen asia. Se väittää viitaten tuomiossa St. Paul Dairy (C-104/03, EU:C:2005:255) annettuun ratkaisuun, että turvaamistoimipäätös voidaan tunnustaa kyseisen asetuksen nojalla ainoastaan, jos asia, jossa näitä toimia vaadittiin, on mainitussa asetuksessa tarkoitettu siviili- tai kauppaoikeudellinen asia.
- 20 Mikäli unionin tuomioistuin katsoisi, että pääasia kuuluu asetuksen N:o 44/2001 soveltamisalaan, tämän jälkeen nousisi esille kysymys yksinomaisesta toimivallasta. Mainitun asetuksen 22 artiklan 2 alakohdassa säädetään tällaisesta toimivaltasäännöksestä asiassa, joka koskee yhtiön tai muun oikeushenkilön toimielinten päätösten pätevyyttä, sen jäsenvaltion tuomioistuinten hyväksi, jossa yhtiön tai oikeushenkilön kotipaikka on. Lentoasemamaksujen alennuksia sovelletaan kaupallisten yhtiöiden toimielinten tekemien päätösten perusteella. Täten on yhtäältä epävarmaa, ovatko liettualaiset tuomioistuimet toimivaltaisia asiassa. Koska saman asetuksen 35 artiklan 1 kohdassa toisaalta kielletään tunnustamasta ratkaisuja, jos niillä rikotaan yksinomaista toimivaltaa koskevia säännöksiä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee, onko tällaista kysymystä syytä tutkia.
- 21 Lopuksi on niin, että asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohdassa säädetään, että ratkaisua ei tunnusteta, jos sen tunnustaminen on selkeästi vastoin sen jäsenvaltion oikeusjärjestyksen perusteita, jossa tunnustamista pyydetään. Ensimmäiseksi on niin, että vaadittu rahamäärä on huomattava, mutta 31.12.2008 annetussa Lietuvos apeliacinis teismasin tuomiossa ei kuitenkaan selitetä, miten kyseessä olevat rahamäärät on laskettu. Toiseksi pääasian vaatimus kohdistuu kaupallisiin yhtiöihin, joissa valtio on osakkaana. Koska flyLAL on selvitystilassa, Starptautiskā lidosta Rigalla, Air Balticilla ja Latvian tasavallalla ei olisi mitään keinoja, mikäli pääasian vaatimus hylättäisiin, saada korvausta niistä menetyksistä, joita niille aiheutuisi kyseisessä tuomiossa määrättyjen turvaamistoimien toteuttamisesta. Näiden seikkojen perusteella herää siten epäily siitä, onko mainitun tuomion tunnustaminen yhteensopivaa kyseisessä säännöksessä tarkoitettulla tavalla sen valtion oikeusjärjestyksen perusteiden kanssa, jossa tunnustamista pyydetään.
- 22 Augstākās Tiesas Senāts on näin ollen päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko sellaista asiaa pidettävä asetuksessa N:o 44/2001 tarkoitettuna siviili- tai kauppaoikeudellisena asiana, jossa kantaja vaatii vahingonkorvausta ja vastaajien lainvastaiseen sopimukseen ja määrävän markkina-aseman väärinkäyttöön liittyvän menettelyn, joka perustuu toisen jäsenvaltion yleisesti sovellettavien säädösten soveltamiseen, lainvastaisuuden toteamista, kun otetaan huomioon, että lainvastainen sopimus oli pätemätön alusta alkaen ja että sitä vastoin

säädösten antaminen on jäsenvaltion julkisoikeuden alan toimi (acta iure imperii), johon sovelletaan kansainvälisen oikeuden sääntöjä jäsenvaltion lainkäytöllisestä koskemattomuudesta suhteessa muiden valtioiden tuomioistuimiin?

- 2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi (asia on asetuksessa N:o 44/2001 tarkoitettu siviili- tai kauppaoikeudellinen asia), onko vahingonkorvauskannetta pidettävä asetuksen 22 artiklan 2 alakohdassa tarkoitettuna yhtiön toimielinten päätösten pätevyyttä koskevana asiana, mikä antaisi mahdollisuuden olla tunnustamatta päätöstä asetuksen 35 artiklan 1 kohdan nojalla?
- 3) Jos vahingonkorvauskanteen kohde kuuluu asetuksen N:o 44/2001 22 artiklan – – 2 alakohdan soveltamisalaan, onko sen valtion tuomioistuin, jossa tunnustamista pyydetään, velvollinen tarkastamaan, että asetuksen 35 artiklan 1 kohdassa turvaamistoimipäätöksen tunnustamiselle asetetut edellytykset täyttyvät?
- 4) Voidaanko asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohtaan sisältyvä oikeusjärjestyksen perusteita koskeva säännös ymmärtää niin, että turvaamistoimipäätöksen tunnustaminen on vastoin jäsenvaltion oikeusjärjestyksen perusteita, jos ensinnäkin pääasiallinen peruste turvaamistoimien määräämiselle on kanteella vaaditun määrän, jonka laskennan perusteita ei ole perusteltu, huomattava suuruus ja toiseksi mainitun päätöksen tunnustaminen ja täytäntöönpano voivat aiheuttaa vahinkoa vastaajille, kun kantajana oleva konkurssiin asetettu yhtiö ei voi suorittaa korvausta siinä tapauksessa, että vahingonkorvauskanne hylätään, mikä saattaisi vaikuttaa valtion, jossa tunnustamista pyydetään, taloudellisiin etuihin, mikä edelleen vaarantaisi valtion turvallisuuden, kun Latvian tasavalta omistaa 100 prosenttia Starptautiskā lidosta Rīgan osakkeista ja 52,6 prosenttia Air Balticin osakkeista?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

- 23 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään lähinnä, onko asetuksen N:o 44/2001 1 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen vaatimus saada korvausta unionin kilpailuoikeuden väitettyyn rikkomiseen perustuvasta vahingosta kuuluu kyseisessä säännöksessä tarkoitettun siviili- ja kauppaoikeudellisen asian käsitteen alaan ja täten kyseisen asetuksen soveltamisalaan.
- 24 Aluksi on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on niin, että sen varmistamiseksi, että asetuksella N:o 44/2001 jäsenvaltioille ja asianomaisille henkilöille syntyvät oikeudet ja velvoitteet ovat mahdollisimman tasapuolisia ja yhdenmukaisia, siviili- ja kauppaoikeudellisen asian käsitettä ei ole tulkittava siten, että siinä ainoastaan viitattaisiin jonkin asianomaisen jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen. Kyseistä käsitettä on pidettävä itsenäisenä käsitteenä, jonka tulkinnassa on käytettävä perustana kyseisen asetuksen tavoitteita ja järjestelmää sekä niitä yleisiä periaatteita, jotka ilmenevät kansallisten oikeusjärjestysten muodostamasta kokonaisuudesta (ks. vastaavasti tuomio Apostolides, C-420/07, EU:C:2009:271, 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen; tuomio Cartier parfums-lunettes ja Axa Corporate Solutions Assurance, C-1/13, EU:C:2014:109, 32 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio Hi Hotel HCF, C-387/12, EU:C:2014:215, 24 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 25 Seuraavaksi on niin, että siltä osin kuin asetuksella N:o 44/2001 korvataan jäsenvaltioiden välisissä suhteissa vastedes Brysselin yleissopimus, unionin tuomioistuimen kyseisen yleissopimuksen määräyksistä antama tulkinta pätee myös tämän asetuksen säännösten osalta, mikäli kyseisten määräysten ja säännösten voidaan katsoa vastaavan toisiaan (ks. vastaavasti tuomio Sunico ym., C-49/12, EU:C:2013:545, 32 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio Brogsitter, C-548/12, EU:C:2014:148, 19 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 26 Asetuksen N:o 44/2001 soveltamisala on Brysselin yleissopimuksen soveltamisalan tavoin rajattu koskemaan siviili- ja kauppaoikeudellisen asian käsitettä. Sen selvittämiseksi, kuuluuko asia asetuksen N:o 44/2001 soveltamisalaan, on tutkittava oikeusriidan asianosaisten välisten oikeussuhteiden laatua tai oikeusriidan kohdetta luonnehtivat seikat (ks. vastaavasti tuomio Sapir ym., C-645/11, EU:C:2013:228, 32 ja 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio Sunico ym., EU:C:2013:545, 33 ja 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 27 Asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 ja 4 alakohdasta ilmenee, että lähtökohtaisesti vahingonkorvauskanteet kuuluvat siviili- ja kauppaoikeudellisiin asioihin, ja ne kuuluvat siten kyseisen asetuksen soveltamisalaan. Kuten mainitun asetuksen johdanto-osan seitsemännessä perustelukappaleessa mainitaan, asetuksen aineellisen soveltamisalan on katettava kaikki tärkeimmät siviili- ja kauppaoikeudelliset asiat lukuun ottamatta tiettyjä selkeästi määriteltyjä asioita. Asetuksen N:o 44/2001 soveltamisalan ulkopuolelle jääviä asioita on pidettävä poikkeuksina, joita on kaikkien poikkeuksien tavoin sekä mainitun asetuksen tavoitteen eli sen valossa, että pidetään yllä ja kehitetään yhteisöä vapauteen, turvallisuuden ja oikeuteen perustuvana alueena edistämällä ratkaisujen vapaata liikkuvuutta, tulkittava suppeasti.
- 28 FlyLALin vireille saattamassa asiassa vaaditaan korvausta kilpailuoikeuden väitettyyn rikkomiseen liittyvästä vahingosta. Asia kuuluu siten sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausvastuuta koskevan oikeuden soveltamisalaan (ks. analogisesti tuomio Sunico ym., EU:C:2013:545, 37 kohta).
- 29 Pääasiassa kyseessä olevan kaltainen vaatimus saada korvausta kilpailusääntöjen rikkomiseen perustuvasta vahingosta on siten luonteeltaan siviili- ja kauppaoikeudellinen asia.
- 30 Unionin tuomioistuin on tosin todennut, että vaikka tietyt viranomaisen ja yksityisen väliset oikeusriidat saattavatkin kuulua siviili- ja kauppaoikeudellisen asian käsitteen alaan, näin ei ole viranomaisen käyttäessä julkista valtaa (tuomio Sapir ym., EU:C:2013:228, 33 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio Sunico ym., EU:C:2013:545, 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 31 Se nimittäin, että yksi oikeusriidan asianosaisista käyttää julkista valtaa, koska se käyttää yksityisten välisiin suhteisiin sovellettaviin sääntöihin nähden poikkeuksellisen laajaa valtaa, estää, että tällainen oikeusriita olisi asetuksen N:o 44/2001 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu siviili- ja kauppaoikeudellinen asia (ks. vastaavasti tuomio Apostolides, EU:C:2009:271, 44 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 32 Unionin tuomioistuin on siten todennut lentoreittimaksuista, että ilmatilan valvonta ja ohjaus ovat pohjimmiltaan julkisoikeudellisia toimintoja, joiden toteuttaminen edellyttää julkisen vallan käyttöä (ks. vastaavasti tuomio SAT Fluggesellschaft, C-364/92, EU:C:1994:7, 28 kohta).
- 33 Unionin tuomioistuin on jo kuitenkin todennut, että lentoasemien infrastruktuurien käyttöön antamista maksusuoritusta vastaan on pidettävä taloudellisena toimintana (ks. vastaavasti tuomio Aéroports de Paris v. komissio, C-82/01 P, EU:C:2002:617, 78 kohta ja tuomio Mitteldeutsche Flughafen ja Flughafen Leipzig v. komissio, C-288/11 P, EU:C:2012:821, 40 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Tällaiset oikeussuhteet kuuluvat täten juurikin siviili- ja kauppaoikeudellisiin asioihin.
- 34 Pääasian kaltaisessa tilanteessa tällainen päätelmä ei ole ristiriidassa sen kanssa, että väitetty kilpailuoikeuden rikkominen seuraa Latvian lainsäädännöstä, eikä sen kanssa, että valtio omistaa 100 prosenttia Starptautiskā lidosta Rīgan osakkeista ja 52,6 prosenttia Air Balticin osakkeista.

- 35 Ensinnäkään sillä ei nimittäin ole merkitystä, että Starptautiskā lidosta Rīgaa koskevat lentoasemamaksujen määrän ja niiden alennusten määrittämisen osalta Latvian tasavallan lainsäädännössä määritellyt edellytykset, joita on sovellettava yleisesti. Tämä seikka koskee sitä vastoin kyseisen jäsenvaltion ja Starptautiskā lidosta Rīgan välisiä oikeussuhteita, eikä sillä ole vaikutusta viimeksi mainitun tahon ja sen palveluja käyttävien lentoyhtiöiden välisiin oikeussuhteisiin.
- 36 Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 61 kohdassa todennut, pääasiassa kyseessä olevien kansallisen oikeuden säännösten soveltamatta jättäminen ei ole kuitenkaan vahingonkorvauskanteen välitön seuraus, vaan sitä on pidettävä pikemminkin liitännäisen valvonnan välillisenä seurauksena.
- 37 Latvian valtio ei toiseksi ole asianosaisena pääasiassa, eikä pelkästään sitä, että se on kyseisten yhtiöiden osakas, voida pitää tilannetta, jossa mainittu jäsenvaltio käyttää julkista valtaa, vastaavana seikkana. Tällainen päätelmä pätee erityisesti silloin, kun kyseiset yhtiöt, joiden enemmistöosakkaana tai ainoana osakkaana on tosin kyseinen valtio, menettelevät kuten muutkin tietyillä markkinoilla toimivat taloudelliset toimijat, olivatpa ne luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä. Vireille pantu asia ei kohdistu toimintoihin tai menettelyihin, jotka edellyttävät, että yksi oikeusriidan asianosaisista käyttää julkista valtaa, vaan se kohdistuu yksityisten toteuttamiin toimiin (ks. vastaavasti tuomio Apostolides, EU:C:2009:271, 45 kohta).
- 38 Kaiken edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 44/2001 1 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen vaatimus saada korvausta unionin kilpailuoikeuden väitettyyn rikkomiseen perustuvasta vahingosta kuuluu kyseisessä säännöksessä tarkoitettun siviili- ja kauppaoikeudellisen asian käsitteen alaan ja täten kyseisen asetuksen soveltamisalaan.

Toinen ja kolmas kysymys

- 39 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisella ja kolmannella kysymyksellään, jotka on käsiteltävä yhdessä, lähinnä, onko asetuksen N:o 44/2001 22 artiklan 2 alakohtaa tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaista vaatimusta saada korvausta unionin kilpailuoikeuden väitettyyn rikkomiseen perustuvasta vahingosta on pidettävä kyseisessä säännöksessä tarkoitettuna yhtiön toimielinten päätösten pätevyyttä koskevana asiana. Mikäli tähän vastataan myöntävästi, kyseinen tuomioistuin haluaa tietää, ovatko mainitun asetuksen 22 artiklan 2 alakohta ja 35 artikla esteenä toisen tuomioistuimen antaman turvaamistoimipäätöksen tunnustamiselle, kun pääasian oikeudenkäynti on aloitettu kyseisessä muussa kuin 22 artiklan 2 alakohdan nojalla toimivaltaisessa tuomioistuimessa.
- 40 Unionin tuomioistuimella on jo ollut tilaisuus todeta asetuksen N:o 44/2001 22 artiklan 2 alakohdasta, että kyseistä säännöstä on tulkittava siten, että sen soveltamisalaan kuuluvat vain ne oikeusriidat, joissa asianosainen riitauttaa yhtiön toimielimen päätöksen pätevyyden sovellettavan yhtiöoikeuden tai yhtiön toimielinten toimintaa koskevien yhtiöjärjestyksen määräysten perusteella (tuomio Hassett ja Doherty, C-372/07, EU:C:2008:534, 26 kohta).
- 41 Kuten ensimmäiseen kysymykseen annetusta vastauksesta käy ilmi, pääasian oikeusriita koskee asiasisällöltään unionin kilpailuoikeuden väitettyyn rikkomiseen perustuvaa vahingonkorvausvaatimusta eikä yhtiön tai muun oikeushenkilön pätevyyttä, mitättömyyttä tai purkamista taikka sen toimielinten päätösten pätevyyttä mainitun asetuksen 22 artiklan 2 alakohdassa tarkoitettulla tavalla.

- 42 Toisen ja kolmannen kysymyksen ensimmäiseen osaan on siten vastattava, että asetuksen N:o 44/2001 22 artiklan 2 alakohtaa on tulkittava siten, ettei pääasiassa kyseessä olevan kaltaista vaatimusta saada korvausta unionin kilpailuoikeuden väitettyyn rikkomiseen perustuvasta vahingosta voida pitää kyseisessä säännöksessä tarkoitettuna yhtiön toimielinten päätösten pätevyyttä koskevana asiana.
- 43 Kun otetaan huomioon toisen ja kolmannen kysymyksen ensimmäiseen osaan annettu vastaus, niiden toiseen osaan, joka koskee mainitun asetuksen 35 artiklan 1 kohtaa, ei ole tarpeen vastata.

Neljäs kysymys

- 44 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa neljännellä kysymyksellään tietää lähinnä, onko asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohtaa tulkittava siten, että niiden rahamäärien, joita koskevista turvaamistoimista määrätään päätöksessä, jonka tunnustamista ja täytäntöönpanoa on vaadittu, laskentaperusteiden perustelematta jättämistä ja vakaviin taloudellisiin seurauksiin vetoamista on pidettävä perusteina, joilla osoitetaan sen jäsenvaltion, jossa tunnustamista ja täytäntöönpanoa haetaan, oikeusjärjestyksen perusteiden loukkaaminen, jonka perusteella tällaisen toisessa jäsenvaltiossa annetun päätöksen tunnustaminen ja täytäntöönpano voidaan evätä kyseisessä jäsenvaltiossa.
- 45 Aluksi on todettava, että tuomioiden tunnustaminen ja täytäntöönpano kyseisessä asetuksessa säädetyn järjestelmän mukaisesti perustuu keskinäiseen luottamukseen lainkäyttöön unionissa, kuten asetuksen N:o 44/2001 johdanto-osan 16 ja 17 perustelukappaleesta ilmenee. Tämä luottamus edellyttää sitä, että jäsenvaltiossa annettu tuomioistuinratkaisu tunnustetaan toisessa jäsenvaltiossa ilman erityistä menettelyä, mutta myös sitä, että menettely, jonka tarkoituksena on saada ratkaisu täytäntöönpanokelpoiseksi viimeksi mainitussa jäsenvaltiossa, on tehokas ja nopea. Kyseisen asetuksen johdanto-osan 17 perustelukappaleen mukaan tällaiseen menettelyyn saa sisältyä vain täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista varten toimitettujen asiakirjojen pelkkä muodollinen tarkastus jäsenvaltiossa, jossa tunnustamista ja täytäntöönpanoa haetaan (ks. vastaavasti tuomio Prism Investments, C-139/10, EU:C:2011:653, 27 ja 28 kohta).
- 46 Seuraavaksi on niin, ettei asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohdan mukaan ratkaisua tunnusteta, jos tunnustaminen on selkeästi vastoin sen jäsenvaltion oikeusjärjestyksen perusteita, jossa tunnustamista pyydetään. Epäämisperusteet, joihin voidaan vedota, on mainittu nimenomaisesti kyseisen asetuksen 34 ja 35 artiklassa. Tämä luettelo, jossa mainittuja perusteita on tulkittava suppeasti, on tyhjentävä (ks. vastaavasti tuomio Apostolides, EU:C:2009:271, 55 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio Prism Investments, EU:C:2011:653, 33 kohta).
- 47 Lopuksi vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on niin, että vaikka jäsenvaltiot voivat asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohdassa säädetyn varauman perusteella lähtökohtaisesti vapaasti määritellä kansallisten käsitystensä mukaisesti, mitä vaatimuksia niiden oikeusjärjestyksen perusteista aiheutuu, tälle käsitteelle asetetaan rajat kyseisen asetuksen tulkinnalla. Vaikka unionin tuomioistuimen tehtävänä ei siis ole määritellä jäsenvaltion oikeusjärjestyksen perusteiden käsitteen sisältöä, sen on kuitenkin valvottava, missä rajoissa jäsenvaltion tuomioistuin voi tähän käsitteeseen nojautuen olla tunnustamatta toisessa jäsenvaltiossa annettua ratkaisua (ks. vastaavasti tuomio Krombach, C-7/98, EU:C:2000:164, 22 ja 23 kohta ja tuomio Renault, C-38/98, EU:C:2000:225, 27 ja 28 kohta).
- 48 Koska asetuksen N:o 44/2001 36 artiklassa ja 45 artiklan 2 kohdassa kielletään tältä osin toisessa jäsenvaltiossa annetun ratkaisun ottaminen uudelleen tutkittavaksi sen sisältämän asiaratkaisun osalta, niillä estetään se, että valtion, jossa tunnustamista tai täytäntöönpanoa pyydetään, tuomioistuin kieltäytyisi tunnustamasta tai panemasta täytäntöön ratkaisua pelkästään sillä perusteella, että ratkaisun antaneen valtion tuomioistuimen soveltama oikeussääntö poikkeaa oikeussäännöstä, jota

jäsenvaltion, jossa tunnustamista tai täytäntöönpanoa pyydetään, tuomioistuin olisi soveltanut, jos asia olisi saatettu sen ratkaistavaksi. Valtion, jossa tunnustamista tai täytäntöönpanoa pyydetään, tuomioistuin ei voi myöskään tutkia, pitävätkö ratkaisun antaneen valtion tuomioistuimen arvioinnit oikeudellisista seikoista ja tosiseikoista paikkansa (ks. tuomio Apostolides, EU:C:2009:271, 58 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 49 Asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohdassa olevaa, oikeusjärjestyksen perusteita koskevaa säännöstä voidaan soveltaa ainoastaan, jos toisessa jäsenvaltiossa annetun ratkaisun tunnustaminen tai täytäntöönpano olisi kestävämmällä tavalla ristiriidassa valtion, jossa tunnustamista tai täytäntöönpanoa pyydetään, oikeusjärjestyksen kanssa sen vuoksi, että tällä tunnustamisella tai täytäntöönpanolla loukattaisiin jotakin perustavanlaatuista periaatetta. Jotta noudatettaisiin kieltoa tutkia toisessa jäsenvaltiossa annettu ratkaisu uudelleen sen sisältämän asiaratkaisun osalta, kyseessä on oltava sellaisen oikeussäännön ilmeinen rikkominen, jota pidetään valtion, jossa tunnustamista tai täytäntöönpanoa pyydetään, oikeusjärjestyksessä olennaisen tärkeänä, tai sellaisen oikeuden ilmeinen loukkaaminen, jota pidetään tässä oikeusjärjestyksessä perustavanlaatuisena (ks. tuomio Apostolides, EU:C:2009:271, 59 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 50 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii käsiteltävässä asiassa yhtäältä sitä, mitä päätelmiä on tehtävä siitä, ettei niiden rahamäärien, joita koskevista turvaamistoimista määrätään päätöksessä, jonka tunnustamista ja täytäntöönpanoa on vaadittu, laskentatapoja ole perusteltu, ja toisaalta sitä, mitä seurauksia näihin rahamääriin liittyy.
- 51 Ensimmäiseksi unionin tuomioistuin on todennut puutteellisista perusteluista, että oikeuden oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin kunnioittaminen edellyttää, että tuomioistuinratkaisut on perusteltava, jotta vastaajalla on mahdollisuus ymmärtää, mistä se tuomitaan, ja hakea tällaiseen ratkaisuun muutosta hyödyllisellä ja tehokkaalla tavalla (tuomio Trade Agency, C-619/10, EU:C:2012:531, 53 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 52 On todettava, että perusteluvollisuuden laajuus voi vaihdella kulloinkin kysymyksessä olevan tuomioistuinratkaisun luonteen mukaan ja sitä on arvioitava ottaen huomioon koko kyseinen oikeudenkäynti ja kaikki siinä esille tulleet seikat samoin kuin tähän ratkaisuun liittyvät prosessuaaliset takeet, jotta voidaan selvittää, taataanko niillä asianomaisille henkilöille mahdollisuus hakea kyseiseen ratkaisuun muutosta hyödyllisellä ja tehokkaalla tavalla (ks. vastaavasti tuomio Trade Agency, EU:C:2012:531, 60 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 53 Käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuimen käytössä olevista kaikista tiedoista ilmenee yhtäältä, etteivät perustelut ole puutteelliset, koska päättelynkulkua, jonka perusteella kyseessä olevat rahamäärät on laskettu, on mahdollista seurata. Toisaalta asianosaisilla oli mahdollisuus hakea muutosta tällaiseen ratkaisuun, ja ne ovat myös käyttäneet tällaista mahdollisuutta.
- 54 Oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin peruseriaatteita on näin ollen noudatettu, eikä tämän johdosta ole syytä katsoa, että oikeusjärjestyksen perusteita on loukattu.
- 55 Toiseksi niihin rahamääriin, joita koskevista turvaamistoimista määrätään päätöksessä, jonka tunnustamista on vaadittu, liittyvistä seurauksista on tämän tuomion 49 kohdassa mainitun tavoin korostettava, että oikeusjärjestyksen perusteita koskevalla käsitteellä pyritään estämään sellaisen oikeussäännön ilmeinen rikkominen, jota pidetään valtion, jossa tunnustamista tai täytäntöönpanoa pyydetään, oikeusjärjestyksessä olennaisen tärkeänä, tai sellaisen oikeuden ilmeinen loukkaaminen, jota pidetään tässä oikeusjärjestyksessä perustavanlaatuisena.

- 56 Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 84 ja 85 kohdassa todennut, asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettulla oikeusjärjestyksen perusteita koskevalla käsitteellä suojellaan oikeussäännöstä ilmeneviä oikeudellisia etuja eikä pelkästään taloudellisia etuja. Tämä pätee tämän tuomion 37 kohdassa mainitulla tavalla myös silloin, kun julkisen vallan käyttäjä on markkinatoimijana – käsiteltävässä asiassa osakkaana – ja sille saattaa aiheutua tiettyjä vahinkoja.
- 57 Unionin tuomioistuimelle toimitetuista huomautuksista käy yhtäältä ilmi, että mahdollisten menetysten määrään liittyvistä taloudellisista seurauksista on jo keskusteltu liettualaisissa tuomioistuimissa. Toisaalta on Euroopan komission korostaman tavoin niin, että pääasiassa kyseessä olevat turvaamistoimet eivät edellytä rahamäärän maksamista vaan niillä ainoastaan valvotaan pääasian vastaajien omaisuutta.
- 58 Näin ollen on katsottava, ettei pelkkä vakaviin taloudellisiin seurauksiin vetoaminen tarkoita, että kyseessä on asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettu sen jäsenvaltion, jossa tunnustamista ja täytäntöönpanoa haetaan, oikeusjärjestyksen perusteiden loukkaaminen.
- 59 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohtaa on tulkittava siten, ettei sellaisena perusteena, jolla osoitetaan sen jäsenvaltion, jossa tunnustamista ja täytäntöönpanoa haetaan, oikeusjärjestyksen perusteiden loukkaaminen, jonka perusteella toisessa jäsenvaltiossa annetun päätöksen tunnustaminen ja täytäntöönpano voidaan evätä kyseisessä jäsenvaltiossa, voida pitää niiden rahamäärien, joita koskevista turvaamistoimista määrätään kyseisessä päätöksessä, jonka tunnustamista ja täytäntöönpanoa on vaadittu, laskentatapoja tilanteessa, jossa päättelynkulkua, jonka perusteella mainitut rahamäärät on laskettu, on mahdollista seurata, kun myös muutoksenhakukeinoja oli käytettävissä ja niitä oli käytetty tällaisten laskentatapojen riitauttamiseksi, eikä tällaisena perusteena voida myöskään pitää pelkkää vakaviin taloudellisiin seurauksiin vetoamista.

Oikeudenkäyntikulut

- 60 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 1 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen vaatimus saada korvausta unionin kilpailuoikeuden väitettyyn rikkomiseen perustuvasta vahingosta kuuluu kyseisessä säännöksessä tarkoitettun siviili- ja kauppaoikeudellisen asian käsitteen alaan ja täten kyseisen asetuksen soveltamisalaan.**
- 2) **Asetuksen N:o 44/2001 22 artiklan 2 alakohtaa on tulkittava siten, ettei pääasiassa kyseessä olevan kaltaista vaatimusta saada korvausta unionin kilpailuoikeuden väitettyyn rikkomiseen perustuvasta vahingosta voida pitää kyseisessä säännöksessä tarkoitettuna yhtiön toimielinten päätösten pätevyyttä koskevana asiana.**
- 3) **Asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohtaa on tulkittava siten, ettei sellaisena perusteena, jolla osoitetaan sen jäsenvaltion, jossa tunnustamista ja täytäntöönpanoa haetaan, oikeusjärjestyksen perusteiden loukkaaminen, jonka perusteella toisessa jäsenvaltiossa annetun päätöksen tunnustaminen ja täytäntöönpano voidaan evätä kyseisessä jäsenvaltiossa, voida pitää niiden rahamäärien, joita koskevista turvaamistoimista määrätään**

kyseisessä päätöksessä, jonka tunnustamista ja täytäntöönpanoa on vaadittu, laskentatapoja tilanteessa, jossa päättelynkulkua, jonka perusteella mainitut rahamäärät on laskettu, on mahdollista seurata, kun myös muutoksenhakukeinoja oli käytettävissä ja niitä oli käytetty tällaisten laskentatapojen riitauttamiseksi, eikä tällaisena perusteena voida myöskään pitää pelkkää vakaviin taloudellisiin seurauksiin vetoamista.

Allekirjoitukset